

Recenzii

Jack J. Gibson, *Peter between Jerusalem and Antioch. Peter, James and the Gentiles*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 340 p., ISBN 978-3-16-151889-8

Acest volum este versiunea ușor modificată a tezei de doctorat pe care autorul a susținut-o în martie 2011 în studiul Noul Testament. Punctul de plecare al cercetării este textul din Galateni 2, 11-14, cunoscut între specialiști sub numele de „incidentul de la Antiohia”. Din acest fragment aflăm că Apostolul Petru, care se afla la Antiohia și mânca alături de creștinii provenind dintre neamuri, și-a schimbat total atitudinea după ce la Antiohia au ajuns „unii de la Iacov”, ceea ce i-a atras înfruntarea Apostolului Pavel. Principala întrebare în legătură cu acest text este: Care au fost motivele care l-au determinat pe Apostolul Petru să-și schimbe atitudinea față de cei dintre neamuri? Dacă cercetarea anterioară asupra acestui fragment s-a concentrat până acum pe rolul jucat de Apostolul Pavel în acest incident, autorul prezentei lucrări își propune să se concentreze pe rolul Apostolului Petru.

Lucrarea este concepută în șase capitole, ultimul dintre ele reprezentându-l concluziile. Primul capitol, cu titlul *Petru la Antiohia* (p. 1-18) prezintă în detaliu istoria cercetării anterioare pe marginea textului din Galateni 2, 11-14, începând cu F.C. Baur (1831) până la cercetările din anii recenti. De asemenea în acest capitol autorul își prezintă metodologia (p. 15-16) și planul (p. 16-18) folosite în realizarea acestei cercetări. Autorul își definește lucrarea drept „în principal, un studiu istoric” (p. 15) care va investiga în principal sursele istorice care ar putea să elucideze incidentul descris în Galateni 2, 11-14. Astfel vor fi cercetate texte din Faptele Apostolilor, Epistola către Galateni, *Antichitățile iudaice*, *Războiul iudaic* și *Vita* lui Iosif Flaviu, texte evanghelice care fac referire la Apostolul Petru, precum și *Delegația la Gaius* a lui Filon din Alexandria și *Istoriile* lui Tacitus, adică acele surse care ne pot ajuta să înțelegem mai bine personalitatea Apostolului Petru și contextul istoric în care a avut loc „incidentul din Antiohia”. Scopul precis al cercetării autorului este acela de a „verifica viabilitatea tezei socio-politice a motivațiilor lui Petru din Antiohia” (p. 16) susținută de mai mulți cercetători moderni, dar niciodată suficient investigată pe baza izvoarelor istorice.

Capitolul al doilea, *Caracterizarea lui Petru în Evanghелиi* (p. 19-81), cercetează toate textele din Evanghелиi unde Apostolul Petru joacă un rol semnificativ. Cercetarea urmează o logică tematică: chemarea lui Petru, Petru merge pe apă, mărturisirea lui Petru, Petru Îl dojenește pe Iisus, Schimbarea la Față a lui Iisus, spălarea picioarelor ucenicilor, prevestirea lepădării lui Petru, rugăciunea din Grădina Ghetsimani, Petru Îl apără pe Iisus, lepădarea lui Petru, Petru aleargă la mormântul gol, apariția lui Iisus Cel înviat în fața lui Petru. Apostolul Petru este prezentat în Evanghелиi atât ca exemplu pozitiv cât și negativ a ceea ce înseamnă a fi discipol al lui Iisus – un om al extremelor. Cea mai predominantă trăsătură este aceea a curajului, care îi influențează și pe alții. Curajul îl face uneori să sufere sau să aibă parte de necazuri, dar, în final, el rămâne fidel lui Iisus. Lepădarea lui Petru nu trebuie văzută, în opinia autorului, drept un exemplu cum avea el să acționeze în viitor. Petru este prezentat, mai mult decât oricare alt erou biblic, drept o persoană care se schimbă în bine, devenind în cele din urmă o adevărată „piatră” (p. 78-81).

Capitolul al treilea, *Caracterizarea lui Petru în Fapte* (p. 82-140), urmează aceeași metodă de analiză din capitolul precedent, aplicată însă textelor din Fapte unde apare Apostolul Petru. Potrivit autorului, în comparație cu textul Evangheliilor, în Fapte Apostolul Petru apare ca o figură „foarte diferită” În Fapte, Petru apare ca o figură autoritativă a interpretării Scripturilor, care acceptă porunca divină de a predica Evanghelia și neamurilor, nu numai evreilor, iar loialitatea sa față de Hristos și Evanghelie este dovedită de mai multe ori în Fapte. După incidentul legat de sutașul Corneliu, el apare ca un convins susținător al perspectivei universale care cheamă toate neamurile la mântuire.

Capitolul al patrulea, *Natura rezistenței iudaice la stăpânirea romană între anii 6-52 d. Hr.* (p. 141-214), își propune să analizeze situația din Iudeea la vremea „incidentului din Antiohia”, în special din perspectiva chestiunii: care a fost natura rezistenței iudaice față de stăpânirea romană pe parcursul primului secol al erei creștine? Aceasta pentru că autorul susține, în capitolul următor, că anumite evenimente din Palestina l-au determinat pe Apostolul Iacov să-și trimită oamenii la Antiohia spre a-i cere Apostolului Petru să nu mai participe la mese cu creștinii dintre neamuri. În acest capitol, autorul, folosindu-se mai ales de opera lui Iosif Flaviu ca sursă istorică demnă de încredere, prezintă rezistența iudaică de la revolta condusă de Iuda Galileianul (anul 6 d.Hr.) până la „incidentul din Antiohia” (anul 52. d.Hr.). Ipoteza autorului este că în perioada prefecturilor romani în Palestina (6-41 d. Hr) și a lui Irod Agripa (41-44 d.Hr.), liderii evrei au practicat mai degrabă o rezistență pasivă. După moartea lui Agripa, rezistența a devenit tot mai violentă, culminând cu marea revoltă iudaică din 66-70 d.Hr. Incidentul din Antiohia a avut loc în perioada radicalizării atitudinii evreilor față de romani și de creștere a naționalismului iudaic, iar gestul lui Iacov ar putea fi explicat din această perspectivă.

Capitolul al cincilea, *Incidentul de la Antiohia*, (p. 215-283), încearcă să determine motivul pentru care Apostolul Petru s-a ferit să mai stea la masă cu creștinii dintre neamuri. Singurul motiv amintit de Apostolul Pavel este acela că Apostolul Petru, după ce a fost vizitat de „unii de la Iacov”, s-a temut de cei cu circumcizie. În opinia autorului, Petru și Pavel au avut aceeași viziune teologică legată de primirea celor dintre neamuri la Hristos și atitudinea ulterioară față de această categorie de creștini. Acest lucru s-a văzut la Sinodul din Ierusalim, prin urmare, motivul schimbării atitudinii lui Petru nu a fost de natură teologică. Autorul concluzionează (p. 284-286) că teza socio-politică a motivației gestului lui Petru de la Antiohia de a nu mai sta la masă cu creștinii dintre neamuri, susținută de cercetători moderni, precum R. Jewett, J.D.G. Dunn, F. Bruce, R.N. Longenecker, B. Witherington etc., este confirmată, indirect, de izvoarele istorice contemporane incidentului. După Jack J. Gibson, Apostolul Petru s-a ferit să mai mănânce cu creștinii dintre neamuri datorită fricii legate de creșterea naționalismului în Iudeea și efectul pe care acesta ar putea să-l aibă asupra Bisericii din Ierusalim.

Personal, înțeleg logica și argumentele folosite de autor pentru formularea ipotezei sale. Totuși, accentul exclusiv pe teza socio-politică poate fi, în opinia mea, doar cu greu susținută. Deteologizarea „incidentului din Antiohia” precum și excluderea influenței elementului uman, adică a caracterului Apostolului Petru, din decizia luată de a nu mai mânca la mese cu creștinii dintre neamuri, înseamnă pentru mine concentrarea asupra unui singur